

ŞANLIURFA
İSTİHDAM VE İŞGÜCÜ PİYASASI DANIŞMA
TOPLANTISI

SONUÇ RAPORU

21 Kasım 2012

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	3
2. TOPLANTININ AMACI.....	5
3. TOPLANTININ İÇERİĞİ	5
3.1 Katılımcılar	5
3.2 Toplantı Programı	6
3.3 Tartışma Konuları	7
3.4 Sunumlar	9
4. TOPLANTI SONUÇLARI.....	11
EK - Toplantı Notları	14

1. GİRİŞ

Tüm ülke ekonomilerine yayılan son küresel krizin etkisiyle beraber 2012 yılında dünya işgücü piyasalarında çok ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Krizden sonra 27 milyon civarında artan dünya işsizlik rakamlarının yaklaşık 200 milyona ulaştığı tahmin edilmektedir. ILO'nun istatistiklerine göre önümüzdeki on yıl içerisinde işsizlik rakamlarının 400 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde 900 milyon işçinin - aileleriyle birlikte dünya nüfusunun neredeyse yarısı ekmektedir - günde 2 \$'ın altında kötü koşullarda hayatlarını devam ettirdikleri tahmin edilmektedir. 2002 yılında yüzde 3 büyüme ve 2005-2007 yılları arasında yüzde 5 düzeyinde büyüme kaydeden dünya ekonomisinde, büyümenin çalışanların yaşam standartları üzerine yansımaması dünya iktisat tarihinin kronik bir hastalığı olmakla beraber, küresel krizin yıkıcı etkileri de çalışanların hayat standartları üzerinde oldukça olumsuz etkiler bırakmıştır.

Dünyada özellikle genç işsizliği 2008 yılındaki krizle birlikte çok ciddi seviyelere ulaşmıştır. Genç işsizliğinin yetişkinlere göre neredeyse üç kat daha fazla olduğu görülmektedir. ILO'nun verilerine göre tüm dünya genelinde 75 milyon genç işsiz bulunmaktadır. Son küresel krizden sonra makroekonomik değişkenleri altüst olan Yunanistan ve İspanya'da neredeyse iki genç işgücünden biri işsiz durumdadır. Türkiye'de genç işsizlik oranları AB 27 ve AB 15'ten daha düşük seviyelerde seyretmektedir. İşgücü piyasalarında meydana gelen gelişmeler sonucunda genç işgücü gelişmiş ülkelerde yüksek işsizlik ve işgücüne katılmama oranları ile istikrarsız işlere maruz kalırken, gelişmekte olan ülkelerde ise gençlerin çalışan yoksulluk sorunu ile daha çok karşılaştığı görülmektedir.

Tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi genç nüfusu göreceli olarak yüksek olan ülkemizde de işgücü piyasalarındaki sorunlar ekonominin en önemli sorunlarından biridir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerin dahi gıpta ettiği ekonomimizin büyüme rakamlarının işsizlik rakamlarına yansımaları beklendiği kadar olmamıştır. İstihdamsız büyümenin ülke ekonomisinin en önemli sorunlarından biri olan işsizliğe yaptığı katkının düşük seviyelerde kalması, gelir dağılımındaki dengesizliğinin daha da artmasına yol açacağı öngörülmektedir.

Ülkemizde işgücü piyasasındaki gelişmelere TÜİK'in hazırladığı veriler çerçevesinde bakıldığında, işgücüne katılma oranı yükselmekte, istihdam oranı artış trendine girmekte, işsizlik oranı 2011'de tek haneli rakama düşmekle birlikte 2000 yılındaki düzeyinin üzerinde seyretmekte, tarım dışı işsizlik oranı 2008-2009 küresel krizinde zirve yaptıktan sonra azalış

trendine girmektedir. Türkiye’de işgücünün eğitim düzeyine bakıldığında; %57,2’sinin lise altı eğitilmiş olduğu ve yaklaşık % 4,4’ünün ise okuma yazma bilmediği görülmektedir. İşsizlik oranlarında en düşük oran okuma yazma bilmeyen kesimdedir. En yüksek işsizlik oranı lise mezunları arasındadır. İşgücüne katılım oranlarında ise en yüksek orana yükseköğretim mezunları ulaşmıştır. Eğitim seviyesine bağlı olarak işgücüne katılımların artması, ülkemiz açısından gerek ortaöğretimde mesleki eğitim payının artışı, gerekse yükseköğretimleşme eğilimleri dikkate alındığında işgücüne katılım oranının yükseleceği öngörülmektedir. İşgücüne katılım oranının özellikle mesleki ve teknik eğitim mezunları ile yükseköğretim mezunları arasında yüksek olması olumlu bir durumdur. İşgücüne katılım oranının eğitimin niteliği (mesleki eğitim) ve düzeyine (yükseköğretim) göre yükselme trendinde olması, iki açıdan önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi, ekonominin yeni işgücü arzına istihdam oluşturma gereksinimi, ikincisi de, işgücünün sayı ve vasıf düzeyi bakımından derinlik oluşturmaya, işletmelerin rekabet gücü ve verimliliğine olumlu katkı yapmasıdır. Elbette bahsedilen olumlu etkinin ortaya çıkabilmesi için işgücünün yalnızca eğitilmiş olması yeterli değildir, işgücü piyasasının ihtiyaç duyacağı nitelikte olması da gerekmektedir.

Düzen 2 Bölgeleri arasında Diyarbakır ve Şanlıurfa’nın yer aldığı TRC2 Bölgesi 2011 yılında 26 Düzen 2 Bölgesi arasında işgücü katılım oranında sonuncu sırada bulunmaktadır. İşsizlik oranında en yüksek 16.Bölge, istihdam oranında ise en düşük 2. Bölgedir. Özellikle kadınların işgücüne katılım oranlarının çok düşük olması bölgenin işgücüne katılım ortalamasını düşürmektedir. TRC2 Bölgesinde işgücüne katılımın artırılmasının öncelikli politikalar arasında yer alması gerekmektedir.

TRC2 Bölgesinde işgücünün eğitim düzeyine baktığımızda işgücünün % 64’ünü lise altı eğitilmişler oluşturmaktadır. Yaklaşık % 9’unun ise okuma yazma bilmediği görülmektedir. İşsizlik oranlarında en düşük oran yükseköğretim kesimindedir. En yüksek işsizlik oranı ise lise eğitilmişlerdedir. İşgücüne katılım oranlarında en yüksek orana yükseköğretim mezunları ulaşmıştır. Ortaöğretim mezunlarının (lise, mesleki ve teknik eğitim) işsizlik oranları lise altı eğitilmişlerden daha düşüktür.

Kalkınma Bakanlığı’nın yapmış olduğu “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 2011” çalışmasına göre 84 il arasında Diyarbakır sıralamada 67. olurken, Şanlıurfa ise 73. sırada yer almıştır. Sosyoekonomik değişkenler itibarıyla diğer bölgeler ile karşılaştırıldığında oldukça kötü durumda olan Diyarbakır ve Şanlıurfa bölgesinin mevcut büyüme dinamiklerinden olan nüfus ve toprak gibi üretim

faktörlerinden yeterince istifade edemediği ve sermaye faktörünün üretim için bölgemizdeki ihtiyacı karşılayacak miktarda üretime koşulamadığı görülmektedir. Büyüme için gerekli işgücü, toprak ve enerji potansiyeline sahip bölgemizin üretim yapısını güçlendirecek uygulamalara ihtiyacı vardır.

2. TOPLANTININ AMACI

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın 2014-2018 Bölge Planı hazırlıkları çerçevesinde düzenlediği "İstihdam ve İşgücü Piyasası Şanlıurfa Danışma Toplantısı" ile; düşük işgücüne katılımı oranları ve işsizlik, kayıt dışı istihdam sorunu, genç işsizliği, mesleki yeterlilik sorunu ve istihdam politikalarının yeterliliği gibi hem ülke hem de ilimiz işgücü piyasasının en önemli sorunlarının ve çözüm önerilerinin tartışılması amaçlanmaktadır.

3. TOPLANTININ İÇERİĞİ

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın 2014-2018 Bölge Planı hazırlıkları çerçevesinde düzenlediği "İstihdam ve İşgücü Piyasası Şanlıurfa Danışma Toplantısı" 21 Kasım 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

3.1 Katılımcılar

Danışma Toplantısı aşağıdaki kurum ve kuruluşlardan katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir.

Adı-Soyadı	Kurumu
Yalın KILIÇ	Kalkınma Bakanlığı
Erdem KAZAZ	Kalkınma Bakanlığı
Göktan GÖRMEZÖZ	İŞKUR Genel Müdürlüğü
İmam KARATAŞ	Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü
Aylin KIRCI DUMAN	Şanlıurfa Valiliği
M. Sinan ÜNAL	Şanlıurfa Valiliği
Mehmet KAPAKLI	Şanlıurfa Belediyesi
Yasemin SAVAŞ	Şanlıurfa Belediyesi
Gülşah BESLEYİCİ	Karaköprü Belediyesi
Tahir Hakan KELLEÇİOĞLU	GAP-BKİ
Sevgi ÖZEL	GAP -BKİ Bölge Müdürlüğü
Hasan ÇALIŞKAN	Şanlıurfa Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
Murat SÜNGÜ	Milli Eğitim İl Müdürlüğü
M. Murat TAPLAMACI	Ş.URFA ESOB
İbrahim İLETMİŞ	ŞUTSO
M. Doğu KARAKAYA	TÜİK Bölge Müdürlüğü

Abdurrahman YETKİN	MÜSİAD Şanlıurfa Şubesi
Mehmet AYNELİ	TÜMSİAD Şanlıurfa Şubesi
Gülşah Oğuz YİĞİTBAŞI	PROGEM Eğitim Danışmalık
Süreyya CAMUS	İŞKUR-Şanlıurfa İl Müdürlüğü
İbrahim TORU	Kent Konseyi
C.Arda TAŞKIRAN	KOSGEB
Mehmet DEMİROK	Milli Eğitim İl Müdürlüğü
Ferit KÜÇÜK	Harran Üniversitesi
Ahmet KIRIKÇI	Şanlıurfa OSB Müdürlüğü
Didem DEMİRKOL	MEKSA Vakfı

3.2 Toplantı Programı

Şanlıurfa işgücü piyasasındaki sorunların belirli ana başlıklar halinde sırasıyla tartışıldığı toplantının moderatörlüğünü Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü öğretim üyesi **Yrd. Doç. Dr. Özgür Polat** tarafından gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşleri, Karacadağ Kalkınma Ajansı'nda uzman olarak görev yapan Selman Delil tarafından anlık olarak yazılı hale getirilmiştir. Katılımcılardan, ortaya koydukları çözümleri dağıtılan kartlara özet halinde yazmalarını istenmiş ve bu yazılı çözüm önerileri kayda geçirilmiştir. Toplantı program akışı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

09.00-09.30	Kayıt
09.30-09.45	Açılış Konuşmaları ve Tanışma
09.45-10.45	Bilgilendirme Sunumları 1. Karacadağ KA Sunumu 2. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Sunumu 3. Şanlıurfa İş Hayatında Kadının Yeri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Projesi Sunumu
10.45-11.00	Kahve Arası
11.00-12.30	İstihdam ve İşgücü Piyasasına ilişkin sorunların tespiti
12.30-13.30	Öğle Yemeği
13.30-14.30	İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oturumu Kayıt Dışı İstihdam Oturumu
14.30-15.30	İstihdamın Sektörel Dağılımı Oturumu Eğitim-İstihdam İlişkisi ve Mesleki Yeterlilik Oturumu
15.30-15.45	Ara
15.45-16.30	Genel Değerlendirme ve Kapanış

3.3 Tartışma Konuları

Toplantı süresince Şanlıurfa işgücü piyasasına ilişkin konular aşağıda yer alan başlıklar çerçevesinde ele alınmıştır:

A. İşgücüne Katılım Düşüklüğü ve İşsizlik

1. Türkiye'de ve bölgemizde işgücüne katılımın önümdeki genel engelleri aşmak için neler yapılmalıdır?
2. Yapılacak aktif/pasif politikalar ile işgücüne katılım arasındaki denge nasıl sağlanmalıdır?
3. Bölgemizde işsizlik oranının düşürülmesine yönelik ne tür tedbirler alınmalıdır?

A.1 Kadının İşgücüne Katılım Düşüklüğü ve İşsizliği

1. Kadınların işgücü piyasasına katılımını teşvik etmek için neler yapılmalıdır, ne gibi önlemler alınmalıdır? Kadınların eğitim imkânlarından daha geniş yararlanması için neler yapılmalıdır? Girişimcilik destekleri, mikro-kredi uygulamalarının bu sürece katkısı nasıl artırılabilir?
2. Kadınların iş gücü piyasasına katılımlarında, istihdam edilmelerinde ve istihdamlarını sürdürmelerinde ne gibi özel politika önlemlerine ihtiyaç bulunmaktadır? Mevcut mevzuatlardaki önlemler ve teşvikler yeterli midir?
3. Esnek çalışma modelleri kadınların işgücüne katılımını nasıl etkiler?

A.2. Gençlerin İşgücüne Katılım Düşüklüğü ve İşsizliği

1. Gençlerin iş gücü piyasasına katılımlarında, istihdam edilmelerinde ve istihdamlarını sürdürmelerinde ne gibi özel politika önlemlerine ihtiyaç bulunmaktadır? Mevcut mevzuatlardaki önlemler ve teşvikler yeterli midir?

A.3. Engellilerin İşgücüne Katılım Düşüklüğü ve İşsizliği

1. Engellilerin işgücüne katılımı teşvik etmek ve iş hayatına katılımlarını artırmak için neler yapılmalıdır?

B. Kayıt Dışı İstihdam Sorunu

1. Kayıt dışı istihdam oranlarının makul seviyelere çekilebilmesi için alınması gereken temel önlemler, yeni politikalar, proje bazlı çalışmalar neler olmalı ve temel politika eksenini nasıl oluşturmalıdır?
2. Kayıt dışı istihdamı azaltmada asgari ücret düzeyindeki düzenlemeler kullanılabilir mi?
3. Mevsimlik işçilikte yaşanan kayıt dışı istihdam sorunu nasıl çözülebilir?
4. Ücretsiz aile işçiliği nasıl kayıt altına alınabilir?

C. İstihdamın Sektörel Dağılımı Sorunu

1. İstihdamın sektörel dağılımının daha sağlıklı hale getirilmesi için neler yapılmalıdır?
2. Hizmetler sektöründeki istihdamın daha nitelikli hale gelmesi için neler yapılmalıdır?
3. Sanayi sektörünün istihdam kapasitesini arttırmaya yönelik neler yapılmalıdır? Bu noktada teşvik sistemi uygulamaları nasıl olmalıdır?

D. Eğitim -İstihdam İlişkisi ve Mesleki Yeterlilik Sorunu

1. İşgücü piyasasının talep ettiği vasıf düzeyi ile eğitim kurumlarının müfredatları ve eğitim yöntemleri nasıl uyumlulaştırılmalı, bunlarla ilgili temel yaklaşımlar ne olmalı, kurumsal kapasiteler nasıl geliştirilmelidir?
2. İstihdam edilen, istihdam edilemeyenler (işsizler) ve işgücüne hazırlananların vasıf düzeyi ile piyasanın talep ettiği düzey arasındaki farkın kapatılması için neler yapılmalıdır?

E. İstihdam Politikalarının Yeterliliği ve Bölgedeki Uygulamaları

1. Mevcut uygulamalar ve projeler hangi konularda rehabilite edilmelidir?
2. İl istihdam ve mesleki eğitim kurulu plan döneminde nasıl daha etkin hale getirilmeli, kurul üyelerinin daha fazla katkısı nasıl sağlanmalı, kurulun yönetimi nasıl yapılandırılmalıdır?
3. İşgücü arz ve talebinin daha etkin şekilde sağlanması için Özel İstihdam Büroları daha aktif hale getirilebilir mi? Bu konuda neler yapılmalıdır?

4. Türkiye'nin işgücüne katılım oranlarının düşüklüğü de dikkate alınarak, eğitim çağındaki genç nüfus, iş bulma umudunu yitirmiş nüfus, iş hayatından ayrılmış emekli nüfus, engelli ve eski hükümlü nüfus gibi iş gücü piyasasının dışında yer alanlar ile işsizleri içine alan somut politikalar ve projeler neler olmalıdır?
5. Toplum yararına çalışma gibi, kısa süreli istihdam ilişkileri sağlıklı bir istihdam politikası mıdır? Uygulanan politika ve harcanan kaynaklarla uzun süreli istihdam ilişkileri kurulması için neler yapılmalıdır? Toplum yararına çalışma programının revizyonuna ihtiyaç var mıdır?
6. Son yıllarda oldukça geniş sorumluluk ağıyla donatılmış Türkiye İş Kurumu'nun aktif işgücü piyasası politikalarının daha etkin yürütebilmesi için merkez ve taşra teşkilatının yeniden yapılanmaya ihtiyacı var mıdır, varsa nasıl bir yapılanma olmalıdır?
7. Kısa çalışma ödeneği fonunun ve yapısının genişletilerek özellikle kayıt dışı istihdam, iş sağlığı ve güvenliği gibi ülkemizin ve çalışma hayatımızın diğer yapısal sorunlarına destek verecek hali dönüştürülmesi mümkün müdür?

3.4 Sunumlar

Toplantı, Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri **Dr. İlhan KARAKOYUN**'un açılış konuşması ile başlamıştır. Ajans Genel Sekreteri **Dr. İlhan KARAKOYUN** tarafından yapılan açılış konuşmasında, toplantının amacı ve önemini belirtilmiş ve Türkiye geneli, TRC2 Bölgesi ve Şanlıurfa özelinde makroekonomik veriler çerçevesinde işgücü piyasasında son yıllarda meydana gelen gelişmeler hakkında değerlendirilmeler yapılmıştır.

Toplantının ilk sunumu Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı **Erhan DEMİRCAN** tarafından yapılmıştır. Sunumda Türkiye, TRC2 Bölgesi, Diyarbakır ve Şanlıurfa illerine ait işgücü piyasaları, istihdam, cinsiyet ve yaş ayrımında işsizlik, işgücünün eğitim durumu, işgücüne katılım oranı, istihdam edilenlerin işteki durumu ve istihdamın sektörel yapısı ayrıntılı veriler çerçevesinde ele alınmıştır.

Toplantıya Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nden katılan İstihdam Uzmanı **Göktan GÖRMEZÖZ** tarafından yapılan sunumla devam edilmiştir. Sunumda, işgücü piyasası ve İŞKUR hakkında bilgiler verilmiştir. Dünya, AB ve Türkiye genelinde işgücü verilerine dikkat çekilerek, 2008 yılında ortaya çıkan global finans krizinden sonra uygulanan politikalar sayesinde Türkiye'deki işsizliğin OECD ortalamasının altına düştüğü

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

belirtilmiştir. Sunumda ayrıca İŞKUR'un kuruluş amacı, görevleri ve yapılanma şekli konularında detaylı bilgilere verilerek, kurumun işgücü piyasasında yürütmekte olduğu aktif işgücü politikaları, pasif işgücü programları ve ulusal istihdam stratejisi hakkında kapsamlı açıklamalar yapılmıştır.

Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından finanse edilen “Şanlıurfa İş Hayatında Kadının Yeri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Projesi” kapsamında yapılan araştırmanın sonuçlarına ait sunumu PROGEM Eğitim ve Danışmanlık Şirketi'nden **Gülşah OĞUZ YİĞİTBAŞI** yapmıştır. Projeye konu araştırma çalışması 2012 yılında Şanlıurfa il merkezinde yürütülmüştür. Araştırma kapsamında Şanlıurfa ilinde kadınların işgücüne katılımını engelleyen belirleyici faktörler tespit edilmiş ve bu engellerin azaltılmasına yönelik çözüm stratejileri oluşturulmuştur. Anket çalışması kapsamında 16-60 yaş aralığında olan ve gelir getirici bir işte çalışmayan 509 kadın ve sanayi ile hizmet sektöründe faaliyet gösteren 68 işletmeyle görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; kadınların %75'i ilköğretim ve altı eğitim seviyesine sahiptir, sadece %10'u üniversite düzeyinde eğitim almıştır ve %75'i evlidir. Hane başına ortalama çocuk sayısı 3, ortalama birey sayısı 6'dır. Hane başına gelir getirici bir işte çalışan ortalama kadın sayısı 0,17 ve erkek sayısı 1,26'dır. Kadınların %80'i bir meslek sahibi değildir ve en yaygın mesleklerin öğretmenlik, terziilik, tarım işçiliği, kuaförlük ve kasiyerlik gibi geleneksel meslekler olduğu görülmektedir. Kadınların %89'u gelir getirici bir iş aramadığını beyan etmiştir. Okuma yazma bilmeyen kadınların hiçbirisi, üniversite mezunu olan kadınların yarısı ve evli kadınların %80'i iş aramamaktadır. İş arayan kadınların ortalama 8 aydır iş aradıkları tespit edilmiştir. İş arayan kadınların %62'si özel sektörde iş aramaktadır, %80'i tam zamanlı bir işte çalışmak istemektedir ve %50'si tanıdık aracılığı ile iş aramaktadır. Daha önce bir işte çalışan kadınların işten ayrılma nedenleri evlilik, çocuk sahibi olma ve geçici bir işte çalışma olarak belirlenmiştir.

Toplantı ve Sunuşlardan Bazı Görüntüler

4. TOPLANTI SONUÇLARI

Toplantı süresince işgücü piyasandaki sorunlara yönelik tartışma ve katılımcılardan yazılı olarak alınan çözüm önerileri arasında öne çıkan fikirler aşağıdaki gibidir:

- İşgücü piyasası araştırmaları yapılarak, talep edilen işgücüne yönelik mesleki eğitim programlarının düzenlenmesi
- Eğitim sağlayan kurumlar ile işverenler arasında sosyal diyalogun kuvvetlendirilmesi
- Eğitim müfredatının belirlenmesinde işgücü piyasasındaki tüm paydaşlar ile ortak çalışmalar yapılması
- Ortaöğretimin son dönemindeki staj programlarının tam gün çalışmaya dönüştürülmesi
- OSB, Esnaf Odaları ve diğer paydaşların kendi mesleki eğitim kurumlarını kurması ve yönetmesi

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

- Üniversitedeki bölüm kontenjanlarının emek talebine uygun şekilde her yıl revize edilmesi
- Her yıl düzenli aralıklar ile kapsamlı işgücü piyasası araştırması yapılması
- Mesleki Yeterlik Kurumu'nun bir an önce sertifikalandırma işlemlerine başlaması
- Mesleki eğitimden sorumlu paydaşların arasındaki koordinasyonun artırılması
- Sanayi envanter çalışmalarının desteklenmesi ve düzenli olarak yapılması
- Eğitim kurumlarının alt yapılarının iyileştirilmesi
- Eğitimcilerin uzmanlıklarını geliştirecek eğitimler düzenlenmesi
- Öğrencilere daha uzun iş başında staj imkânları tanınması
- İl İstihdam Kurulunda ele alınan konuların uygulamaya konulması ve bu kurulun daha aktif ve pratiğe yönelik çalışmaları olması
- Özel İstihdam Bürolarının daha aktif hale getirilmesi
- İl İstihdam Kurulunda STK'lara daha fazla söz hakkı verilmesi
- İl İstihdam Kurulunun katılımcılarının yeniden belirlenmesi
- Dezavantajlı grupların istihdamını teşvik edici tedbirler alınması
- Kreş ve çocuk bakım merkezlerinin sayısının artırılması, işyerlerinde yaygınlaştırılması ve kadın istihdamını teşvik edici sosyal düzenlemeler yapılması
- Sosyal yardımların istihdam odaklı yapılması
- Mesleki eğitim müfredatının işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre devamlı revize edilmesi
- Eğitim seviyesine göre alınan ücretlerin değişmesi
- Meslek liselerinin OSB'ler tarafından açılmasının teşvik edilmesi
- Kayıt dışı ekonominin önüne geçilmesi için denetim mekanizmalarının geliştirilmesi ve işletilmesi
- Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için merkezi ve yerel yönetimlerin koordineli çalışması
- Mevsimlik işçileri kayıt altına alacak mekanizmaların devreye sokulması

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

- Tarım sektöründe toprak bütünlüğünün sağlanması ve belirli bir miktardan düşük arazi bölünmelerine izin verilmemesi
- Yeşil kartı olan veya sosyal yardım alanların kayıt dışı çalışmalarına yönelik yeni tedbirler alınması
- Kayıt dışı ekonomide yetersiz kalan denetim ve cezai yaptırımların artırılması.

EK - Toplantı Notları

Aylin KIRCI DUMAN: Toplantının faydalı olacağına inanıyorum. Doğru bilgilendirmeleri Ankara'ya aktarmamızın önemli olduğunu düşünüyorum. Karacadağ Kalkınma Ajansının raporlarını çalışmalarını takip ediyorum ve faydalı buluyorum. Bölgemizde üniversiteler, STK'lar vb. kurumların proje ve teşviklerle geliştiğini görüyorum. Bu rakamlara da yansıyor. İşsizlik rakamları iyi bir noktaya ilerliyor. Ama sürdürülebilir büyüme oldukça önemli bir konudur. Özellikle mevsimlik işçilerle, kadınlarla, işgücü piyasasıyla ilgili yapılacak araştırmalar önemli. Özellikle 6.bölge teşvik sistemi sanayide istihdamı artıracaktır ve dolayısıyla kadın istihdamını da artıracaktır. Tarımla ilgili olarak GAP projelerinde sulama projelerinin bitirilecek olması çok çok önemli. Doğru tarım yöntemleri ve tarım gelirinin artması bu sektörü geliştirecektir. Yine 1.OSB genişleme ve 2.OSB çalışmaları ve ihtisas OSB çalışmaları devam ediyor. Bir de mesleki eğitim ve milli eğitim sisteminin konuşulacağını düşünüyorum. Bu toplantının başarılı geçeceğine inanıyorum. Karacadağ Kalkınma Ajansına desteğimiz devam edecektir.

Yalın KILIÇ: Sorun hep kötümser gibi görünse de tablolardan olumlu şeyler gördüm. Bir tanesi sanayinin payı artıyor. %13'lerden 18'lere çıkıyor. İş aramayanlar ama çalışmaya hazır olanlara bakmak lazım TÜİK'in çalışmalarında o da var.

İbrahim İLETMİŞ: Bence kadınların hepsi mevsimlik olarak çalışıyor ama kayıt dışıdır. Kayıt dışı çok.

Yalın KILIÇ: TÜİK anketleri yapmakta bu bölgede zorlanıyor olabilir.

Özgür POLAT: Anketlerin örneklemi için veri tabanı var köylere bile gidiliyor. Avrupa'da çok detaylı veriler var. Ama cevap alınırken ne kadar kaliteli bilgi alındığını bilemeyeceğim.

Abdurrahman YETKİN: Sayın valimin de olduğu bir toplantıda 150 kadına sanayide çalışmaları için teklif sunuldu. Vali kefil olmasına rağmen el kalkmadı.

Aylin KIRCI DUMAN: Veli işe girmesine izin veriyor ama okuma yazma öğrenmesine izin vermiyor. İlerde fabrikaya okuma yazma kursu açılabilir. Ev eksenli çalışmayı bu bölgede yaygınlaştırılmalı. Ancak ileride tekstilciler gelecek onlar eve iş vermiyor. Şimdi 60 tekstil firması buraya gelecek tekstil adası yapılacak burada kadın istihdamı sağlanmalıdır. Kursları açıp sanayi dikiş makinası eğitimi verip fabrikaya yönlendirmeliyiz. Ayrıca işverenlerimize kadınlarla ilgili çalışma ortamı oluşturulmalı. Fabrikalara servisler konulmalı gerekirse servisleri 1 yıl biz karşılamalıyız. ŞNT'yi kullanarak çocuk işçiliğini de çözmeliyiz, 12 aya çıkararak. Tarım işçiliğinde azalma var makineleşmeden dolayı. Tarımda da ayrı ihtisas OSB'ler kurulmalı buralarda kadın istihdamı sağlanmalıdır. Meslek lisesi mezunlarına ve MYO mezunlarına da KOSGEB veya diğer kurumlarca destek verilmelidir.

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

Abdurrahman TEKİN: Bizim rahatsız olduğumuz kıdem tazminatı. Bize büyük tazminatlar çıkıyor. Avukatlar bunu meslek edinmiş.

M. Doğu KARAKAYA: Kalkınma göstergelerini bütünlüklü olarak ele almalıyız. Her olayda dönüp dolaşıp toplumsal cinsiyet ayrımını görüyoruz. Kadın istihdamı ile ilgili bir teşvik yapılacak mı yapılmayacak mı? Birbiriyle ilişkili politikalar geliştirmek lazım. Kentleşme ile ilgili sorunlarımız var. Büyükşehir yasasıyla bütün şehir tanımı ortaya çıkacak. Kentleşme göstergeleri artacak. Yine kadın istihdamına geleceğiz. Kadınların büyük kısmı iş aramamaktadır. Bunun nedenlerine bakılacak olursa yönetici veya milletvekillerine bakacak olursak çok daha az kadın görürüz. Sorunun kadınların insiyatif alması ve yönetime dâhil olması ile ilgili olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında mevsimlik işçilerinin daha çok konuşulması lazım çünkü bunların çoğu kadın.

Aylin KIRCI DUMAN: Mevsimlik hanımların çalışma yerlerinde daha rahat ettiklerine dair araştırma var. Bazı yerlerde ilk defa deniz gördüklerini kendileri için bir tatil olduğunu ifade etmişler. Bu boyutları ile de araştırmak lazım. Kadınlar mevsimlik işçiliğe gitmek istiyorlar. Burada bir şey söylemek istiyorum, bu mevsimlik kadın işçilerinde bebek ölümleri çok yüksek oranda çünkü sağlıkla ilgili bir şey bilmiyorlar. Aile hekimleri bunların hamileliklerini takip edemiyorlar.

Yalın KILIÇ: Ben mevsimlik işçiler için tarlalara gittim. Ne yapsanız kullanmıyorlar. Biz anketle tuvalet, su, kalacak yer ihtiyaçlarını tespit etmişiz. Sonra ev tutmuşuz, oturmamışlar. Sosyal yapılarını bilmiyoruz. Langırt koymuşuz gelmiyor. Biz sosyalleşsinler diye bunları yapmışız, sosyal yapılarını bilmeden. Konteyner yapmışız gitmemiş oraya. Tarlanın başında kalmak istiyor.

Aylin KIRCI DUMAN: İşveren de, toprak sahipleri de devletin gösterdiği yere kalacak yer yapmıyor.

Yalın KILIÇ: Devleti dinlemiyorlar, çavuşu dinliyorlar. Çavuşlar kullanılmalı. Onlar geleneksel iş ve işçi bulma kurumu gibi çalışıyorlar.

Ayşegül ÖZBEK: Ben mevsimlik tarım işçilerine yönelik bir projede Adana'da 2 yıl çalıştım. Bu bir pilot proje idi. Projeden sonra Bakanlık bir genelge yayınladı ama sosyal güvenlik konusunda bir şey yapmadı. İşçilerin sosyal güvenlik kayıtları yok. Bu genelge de mevsimlik tarım işçiliğini kayıt altına almaya yönelik bir girişimde bulunmadı. Burada işveren de pamuk mevsiminde işçi bulamadığından mağdur olabiliyor. Kayıt dışı durum hem işçiyi hem de işvereni mağdur ediyor. Burada devlet araya girip bir standart getirmeli.

Göktan GÖRMEZÖZ: Çavuşları işçileri kayıt altına almak, denetime almak için bir düzenleme yapıldı ancak uygulamak çok zor oluyor.

Aylin KIRCI DUMAN: Şimdi sağlık konusunda bunları kayda alabiliyorlar Sağlık Bakanlığı aracılığıyla. Bir de oradaki okula yazdırıyorlar, devam ediyor gibi gösteriyorlar ŞNT'yi almak için.

Özgür POLAT: Bu sorunlar ortaya konuyor ama yapılacak düzenlemeler ve çözümler ile ilgili ortak bir yol belirlenemiyor.

Gökten GÖRMEZÖZ: Sosyal yardımlar ile iş ve meslek danışmanlığı arasında bağlantı kurulması yönünde çalışmalar var.

Özgür POLAT: Genç işsizliğinin tüm işsizliğin neredeyse yarısına ulaştığı görülüyor. Daha az deneyimli gençler iş bulmakta problem yaşamakta. Son giren ilk çıkar kuralı, deneyim eksikliği, iş beğenmeme gibi nedenlerden dolayı gençlerin işsizlik oranları yetişkinlere göre neredeyse iki kat daha fazla. Genç nüfusumuzun yüksek olması dolayısıyla genç işsizlik konusu bizim için ayrıca önemli bir konu.

Mehmet YILDIRIM: Ben aynı zamanda UMEM projesi sorumlusuyum. Şunu gördüm toplum yararına çalışma programında. Çalışarak asgari ücret alıyorlar, biz de çalışınca asgari ücret alıyoruz dediler. Acaba teknik lise mezununa asgari ücretin yarım katı fazla verilemez mi?

Tahir KELLEÇİOĞLU: Biz bölgede sektör belirleyemiyoruz. Çünkü teşvik sistemleri hızlı değişiyor. Ben tüm GAP için konuşuyorum. Gaziantep'te OSB'de okul kurmuş orada ve kendi elemanını yetiştiriyor. Geçen göç konferansında konuşuldu. Gaziantep bölgeden en çok göç alan il durumunda. Sanayi alanlarını tespit etmeden meslek alanında yapacağınız çalışmalar işe yaramaz. Sanayi envanterinin ve toprak envanterinin çıkarılması lazım. GAP ve Kalkınma Ajansı birlikte sanayi envanteri çıkarmaya çalıştık ama mümkün değil, çok ayrıntılı bir çalışma ve kaynak gerektiriyor. Mümkün olmadı.

Özgür POLAT: TÜİK 10 yılda bir sanayi sayımı yapıyor. 2012 yılında yapılacaktı ama herhâlde iş yoğunluğundan gecikti.

Özgür POLAT: Zaman darlığından dolayı mevsimlik işçilik üzerinde konuşması için Zeynep hocama söz vermek istiyorum.

Zeynep ŞİMŞEK: Şimdi iş nedir? İşçilik nedir burada ne yapıyordu öngörü neydi? Burada tarım toprak geliştirilecekti. Toplumun algısında iş masa başında oturmak olarak görülüyor. Ben 12 yıllık halk sağlığı uzmanıyım. Burayı tanıyarak öğrendim. Burada tarıma dayalı işlerin canlandırılması lazım aksi olamaz. Urfa ve GAP güneşi toprağı suyu olan bir yerde tüm doğal kaynaklar var nasıl işsizlik olur. Çocuklara işiniz var mı soruyorum yok diyor ama tarladasın diyorum. Hocam su yok, ekmek yok bu iş midir diyor. Göçebe yaşıyorlar. Buradaki kadın işsiz değil sadece işin getirdiği olanaklardan mahrum. Bunlar öyle bir işte çalışıyorlar ki akşama kadar akşamda devam ediyor çalışmaya. Tarla iş alanıdır onun. Biz illa fabrika baca arıyoruz. Çalışanlar da eğitimsiz. Çiftçi işsizim demeyecek. Ona göre eğitime ihtiyaç var. Liselere, eğitim kurumlarına ihtiyaç var. Benim öğrencilerim beni tanıyana kadar babam çiftçidir diyemiyordu. Çiftçilik Amerika'da büyük iştir, doktarılıdır çiftçi. Sahayı

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

araştırdık. Bizde kimse çiftçilik yapmıyor. Teşvik alıyor yapmıyor. Son 1 yılda 100 çocuk öldü kanallarda. Ana tarlada çocuklar kanala düşüyor. Traktörü süren çift süren emniyet kemerini takmıyor. Burada bir kurgumuz var, ama buna uygun insan yetiştirmiyoruz. Bir gün çocukları çağırıyorum, bilgisayarda çiftçilik öğretiyor havuçları sulayacağım diye, bilgisayarın başından ayrılmıyor. Tarla dışarıda dedim. Bunların bir statüsü olmalı ve çiftçilik ciddi bir meslek olmalı. Tarım bir iştir işçi arar. Bunu İŞKUR'un kurumların bilmesi lazım. GAP'teki insanlar işsiz değil çalışıyorlar. Problem, işin avantajlarından yararlanamıyorlar. Bir standartları yok gelirleri yok sosyal sigortaları yok. Doktora gidemiyor tarlaya gidemiyor. Küçük bebekleri sırtında taşıyor yılan sokuyor, devlete düşman oluyor. Başkalarının eline düşüyor. Ziraat odasından bir gün aradılar hoca sen bizim aleyhimize mi çalışıyorsun dediler. Bunları eğitiyormuşsun dediler. Kamyonun içinde gidiyorlar. Eldiven yok, koruyucu yok, sağlık şartları yok. Mutlaka senaryoya uygun işleri tanımlamak, işlerin standartlarını belirlemek lazım. İş tarım olunca kimse kaile almıyor. Kadın ve çocuk çalışıyorlar... Ben doğduğumdan beri çalışıyorum diyor... "2 yaşında su taşıyordum, 4 yaşında tavuklara bakıyordum, biz hep çalışıyoruz" diyor. Bunu meslek standartlarına kavuşturmalıyız. Domates yetiştiriciliği, pamuk işçisi bunlara sertifika vermeli kayıt altına alınmalı. Burada işsizlik yok, çalışıyorlar. Tarımda çalışıyorlar ama iş olarak görmüyorlar.

İbrahim İLETMİŞ: Hocamız doğru söylüyor ama bu burada uygulanamaz çünkü Amerika'da bir çiftçinin 45 bin dönüm arazisi var. Bizim ortalama adam başına 50 dönüm düşüyor. Tarımı birleştiresek olur ama kardeş kardeşle anlaşamıyor mümkün değil.

Zeynep ŞİMŞEK: Ben Kanada'yı da, İngiltere'yi de biliyorum. Teşvik için bir sistem var, giriliyor. Tarlanın her köşesinden temiz su tuvalet var mı bakılıyor. Banyo kalacak yer var mı bakıyor yoksa teşvik çıkmıyor. Ben şunu soruyorum İngiltere yapıyor biz niye yapamayalım.

İbrahim İLETMİŞ: Hocam siz böyle diyorsunuz ama orada Amerika'da kaç kişi bir köye gitmiş sizin gibi gezmiş.

Zeynep ŞİMŞEK: Amerika'da tarımı üniversite yönetiyor, halk sağlığı bölümünün hocasının 3 bin dönüm arazisi var. Bütün hocalar çiftçi. Burada tarım sağlığı merkezi ve güvenliği merkezi kurulmalı. Ben tarım sağlığı ile ilgilenince bana "köy işleri ile uğraşılıyor" diyorlar. Hocada böyle düşünüyor. Mesela lise varmış, tarım lisesi varmış. Burada niye olmasın. Kursla sekreter yetiştiriyoruz. Bu niye olmasın. TYÇP kapsamında 60 kişi verin eğiteyim insanlara sağlığı öğretsinler. "Tarlada kim bunları denetleyecek" dediler. Ben inanıyorum olacağına.

Murat SÜNGÜ: GAP'ta eğitim ihmal edilmiş. GAP Eylem Planı da istenen amacına ulaşamadı. Bir okulda 5400 öğrenci var. 550 bin öğrencimiz var derslik sayımız arttı ancak öğrenci sayımız da arttı. Okullaşma oranımız güzel ancak eğitim kalitesi kötü. Bende okul olmadığı için norm kadroda alamıyorum böylece öğretmen ihtiyacım da var. Bakanlık sana son 5 yılda verdiğim rakamın üstünde

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

veremem diyor. Her yıl bin derslik yapılması öngörülüyor. Bizim ortaöğretimde okullaşma oranımız Türkiye'nin çok altında. Arsa problemleri var yapılamıyor. Meslek liselerinin yapılması lazım. Tarım meslek lisesi var ama yeni yapılması lazım. Tekstil meslek lisesi var sağlık, meslek liseleri var. Hiç iş problemi yok. Kız meslek liselerine bölgedeki insanlar gönderiyorlar. Çocuk gelişimi vb. bölümler var. İş de bulabiliyorlar. Meslek liseleri deyince açıyoruz ama istihdama gelince vasıflı eleman bulamıyoruz. Şanlıurfa iline ayrıcalık gösteriyoruz. Hazine arazisi karşılığında okul yaptırdık 10 tane çok iyi oldu.

Yalın KILIÇ: Artık insana beceri kazandırmak gerekiyor. Fordist üretim tarzı bir mesleği engelliyor.

Mehmet DEMİROK: Bir zamanlar bir sürü bölüm açılmış, mezunları işsiz kalıyor. Bazı illerde mesleki bilgi merkezleri yapılıyor. Meslek liselerine gelenlerin kafaları da karışık. Hangi bölümü seçeyim bilmiyorum. Hangisini yapabileceğini de bilmiyor, mesleği tanımıyor. Meslek liseleri için 2 sene yeter, 2 sene herkes aynı yeri okuyacak ve son 2 senesi hızlı değişecek. Kariyer rehberliği yapılmalı. İşini sevmeli bu konuda tedbirler alınmalı.

Hasan POLAT: İl İstihdam Kurulunda bulundum. Bir köyde çok programlı lise açılması isteniyor. İstihdam Kurulunda orada okul açtık siz bölümleri belirleyin diye bakanlıktan telefon geliyor.

Murat SÜNGÜ: Liseyi kırsalda yapmayı bizde istemiyoruz ama pansiyon ihtiyacı olunca yapılabilir.

Didem DEMİRKOL: İstihdam artırmak için en önemli kurum İŞKUR olarak görünüyor. Programlarını gördük. 2012 yılında 12 bin istihdam olduğunu gördük, 8 bin daha var. 20 bin kişinin vasıfları ne? Toplum yararına deniyor ama vasıf kazandırmadan işe yönlendiriliyor. Bir vasıf kazanmayacakları işte oyalanabiliyorlar. TYÇP'ye karşı değilim sosyal devlet adına yapılıyor olabilir ama yönlendirmeler hangi bir sosyal kaygıyla yapılıyor. Dezavantajlı gruplardan hangisini içeriyor? Kadın mı var? Bunun yanında iş piyasasının durumunu bilmek lazım yoksa verdiğiniz eğitim bir işe yaramıyor. Meslek sahibi olabilmek için üniversiteye gidiyoruz ama sınırlı bir sayıda öğrenci kontenjanı var. Bu konuda yaygın eğitimi geliştirmek lazım.

Özgür POLAT: Yaygın eğitim konusunda bende bir şeye değinmek istiyorum. İlkokuldan başlayıp üniversiteden mezun oluncaya kadar bir kişinin aldığı toplam İngilizce ders saatine ve üniversite mezunlarımızın İngilizce konuşma ve anlama kapasitelerine bakıldığında milli eğitim ve YÖK müfredatının ve metodolojisinin ne durumda olduğu açıkça ortadadır. Oysaki yayın öğretim kurumlarında aylarla ifade edilen kısa sürede daha etkili sonuçlar alınabiliyor. CNC operatörü ihtiyacı varmış ama üniversite programlarını revize etmiyor. Sonuçta yine iş yaygın eğitim kurumlarının mesleki eğitim kurslarına kalıyor.

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

Didem DEMİRKOL: Biz CNC eğitimi verdik 350 kişiye, hemen hepsi iş buldu. İşte burada iş piyasasının nabzını iyi tutmak lazım. Ticaretle uğraşyoruz. Sanayiyle uğraşyoruz sıkıntı çekiyoruz. Bir arsa alsanız daha çok kazanırsınız. Türkiye üniversite artık lüks oldu, sadece diploma için gidiliyor. Eleman noktasında ara kademe personeli lazım. Yıllardır pamuk üretiliyor ama hala tekstil mühendisliği yok. İşlevsel noktada çok eksik var. Urfa sesiyle yankı bulmuş ama bir konservatuarımız yok. Pamuğun %50 si burada tekstil yok. İşsiz insanlar işi beğenmiyor. Adam diyor ki beni müdür yap bana da karışma.

Göktan GÖRMEZÖZ: TYÇP'nin mantığını anlatmak istiyorum. Aslında felaket yıkım zamanlarında uygulanan bir şeydir. Çalışma kolları evet vasıfsız konulardır. Biraz krizden çıktığımız için bu alana yüklendik. Şu mantıkla da alınıyor, kişi işgücü piyasasından uzaklaşmıştır geri adapte etmek için yapıyoruz. Bir de kurslar nasıl açılıyor demiştiniz. İşgücü piyasasına dair yapılan analizler sonucunda yapılıyor ama çok güvenilir değil. İşsizlik sigortası fonundan daha fazla kaynak aktarılmaya başlandı, gelişmeler olacak.

Didem DEMİRKOL: Ben biraz daha açmak istiyorum. Bir yılda 20 bine yakın bir istihdam var ve çoğu genç. Bunlar rahat işe alışıyorlar vasıfsız işe alışıyorlar sonra 2 yıl da tekrar alamıyor.

Murat SÜNGÜ: Ben TYÇP'yi faydalı buluyorum. Bizim okullarımızdaki temizlik işçilerimiz yok. Güvenlik elemanı da yok. Geçen yıl 10 bin tane insanı kayıt yaptık.

İlhan KARAKOYUN: Burada yapılan çalışmalar bizim bölge planımıza, ulusal kalkınma planına ve bölgedeki kurumlara faydalı olacaktır diye düşünüyorum. Umarım iyi bir çalışma olmuştur. Herkese teşekkürler ediyoruz.